

למורה:

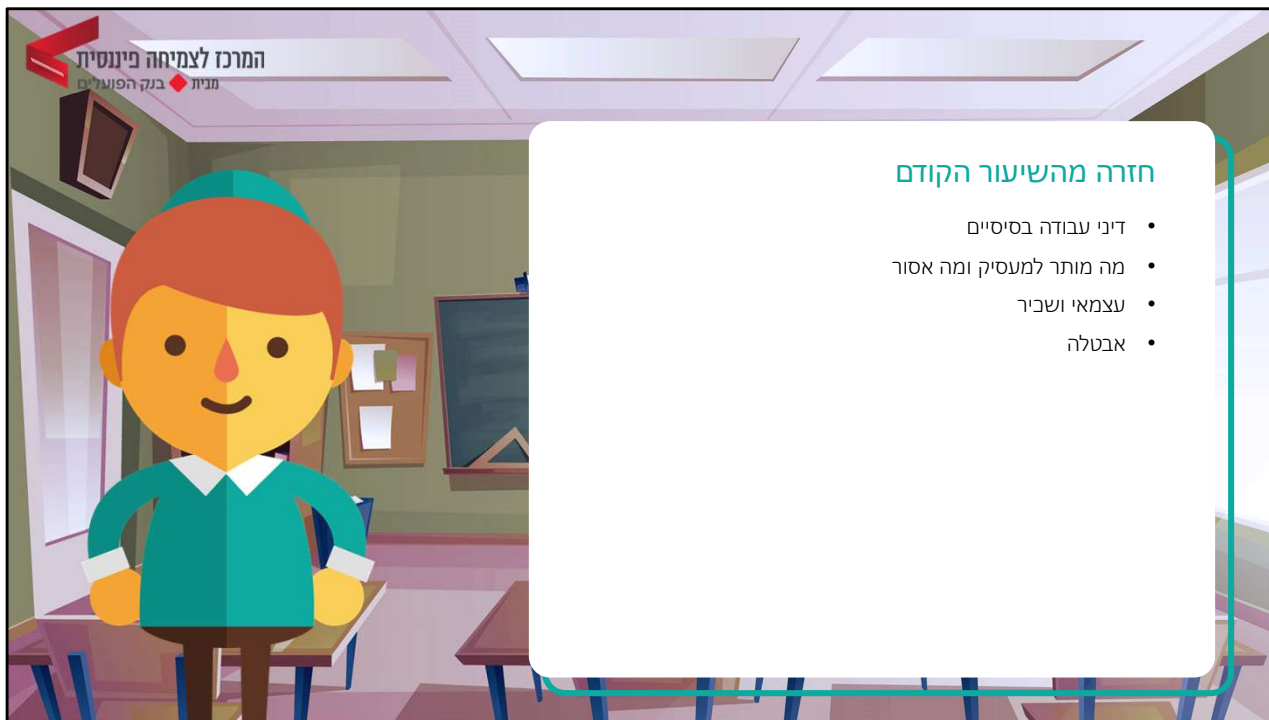
זהו שיעור מס' 9 בתכנית "חינוך לאחריות" המיועד לכיתות ז'-ח'. מיקום השיעור ברצף הלמידה: שיעור תשיעי בתכנית, תחת חטיבת "תרבות הצריכה": אחרי שיעור מס' 8- 'חובות וזכויות של נוער עובד' ולפני שיעור מס' 10 'בואו נצא לשופינג'. עדיף לסדר את הכיתה בצורת ח' בשביל שיהיה מקום לפעילויות השונות במהלך השיעור.

נושאי השיעור:

- היצע וביקוש
- מדד המחירים לצרכן
- אינפלציה
- ערך הכסף

ציוד נדרש לשיעור:

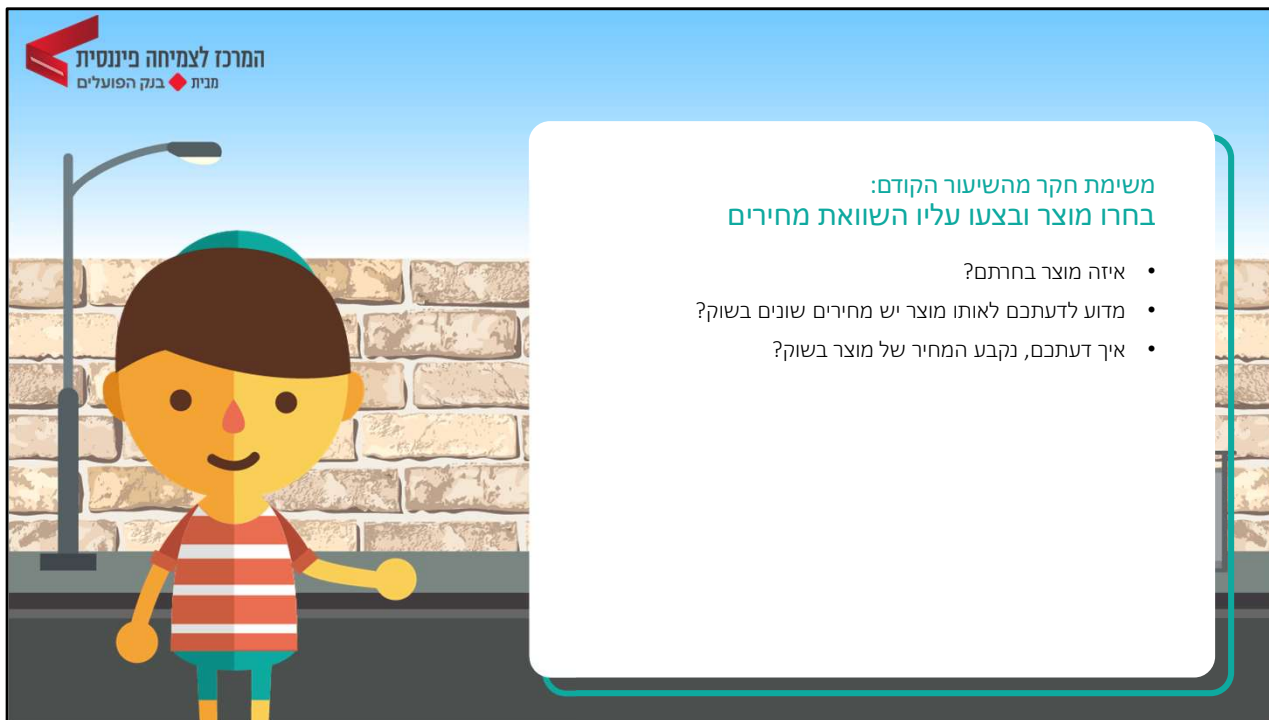
- להצגת המצגת: מחשב עם חיבור לאינטרנט, מקרן, רמקולים (מומלץ- להקרנת סרטון)

למורה (2 דק')

בצעי חזרה על השיעור הקודם. **אמרי:** השיעור הקודם היה השיעור השמיני שלנו: עשינו חידון בנוגע לזכויות שלכם כנערים עובדים ולמדנו מס' דברים: שמותר להעסיק במהלך השנה מגיל 16 ובחופשים מגיל 14, שעל המעסיק למסור לעובד הודעה על תנאי העבודה שבוע מתחילת העבודה, דיברנו מעט על החזרי נסיעות, ועל הפסקות לאחר 6 שעות עבודה. מישהו רוצה להזכיר לנו עד מתי העובד צריך לקבל את המשכורת שלו? (9 לחודש העוקב), מתי מגיעים לעובד פיצויי פיטורים? (אם עברה שנה במקום העבודה) לבסוף דיברנו על ההבדלים בין שכיר לעצמאי.

שאלי לבסוף: האם יש משהו לא מובן מהשיעור הקודם?

משימת חקר מהשיעור הקודם:
בחרו מוצר ובצעו עליו השוואת מחירים

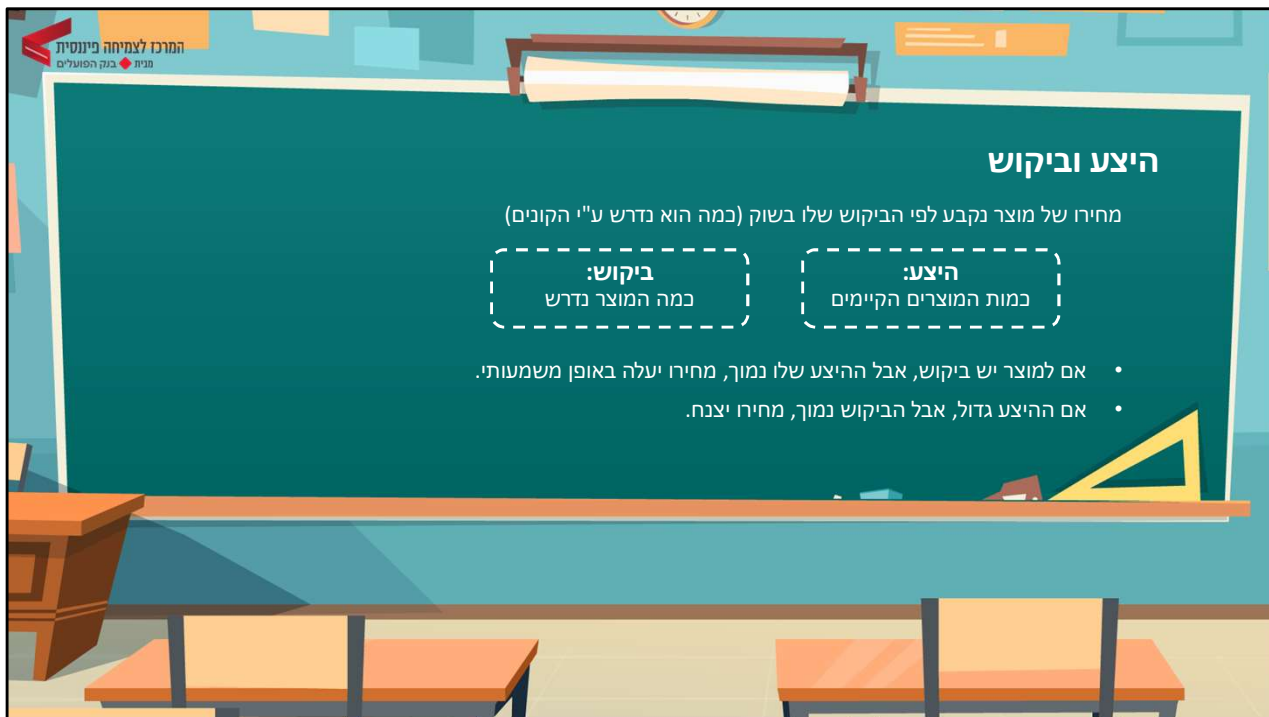
- איזה מוצר בחרתם?
- מדוע לדעתכם לאותו מוצר יש מחירים שונים בשוק?
- איך דעתכם, נקבע המחיר של מוצר בשוק?

למורה: (7 דק')

אמרי: בסוף השיעור הקודם הצגתי בפניכם את משימת החקר: לבחור מוצר ולבצע עליו השוואת מחירים. מי רוצה לשתף בסקר השוק שביצע ובתוצאותיו?
אספי תשובות משלושה תלמידים לפחות.

שאלי: כפי שאתם רואים, השוואת המחירים העלתה מחירים שונים לכל מוצר,

- מדוע למוצר אחד יש מחירים שונים בשוק?
 - איך, לפי דעתכם, נקבע המחיר של מוצר בשוק?
- אספי** תשובות והמשיכי לשקף הבא

למורה: (5 דק')

הסבירי:

מחירו של מוצר נקבע לפי הביקוש שלו בשוק, זאת אומרת לפי כמה הוא נדרש ע"י הקונים. היצע הוא כמות המוצרים הקיימים והביקוש מתייחס לכמה הוא נדרש, כמה רוצים אותו בשוק.

המחיר נקבע על ידי איזון בין היצע לביקוש.

לדוגמא: אם כל תושבי העיר רוצים חלב ואין מספיק לכולם, הדבר יגרום לעלייה במחיר החלב כי הוא יותר "מבוקש" - לא ניתן להשיגו בקלות. לעומת זאת, אם החלב נמצא בכל מקום וקל להשיגו, מחירו יירד.

עיקרון ההיצע והביקוש הוא זה שמכתיב לנו כיצד נקבעים מחיריהם של רוב המוצרים בעולם. אם למוצר יש ביקוש, אבל ההיצע שלו נמוך מחירו יעלה באופן משמעותי. לחלופין אם ההיצע גדול, אבל הביקוש נמוך, מחירו יצנח צניחה חופשית

הרחבה למורה:

היצע וביקוש הוא מודל המורכב משני מדדים - היצע וביקוש - המקיימים ביניהם אינטראקציה, ובשוק חופשי הם הגורם היחיד לפיו נקבע מחירו של מוצר או שירות (למעט במקרי כשל שוק, כגון פעילות של גוף מונופולי או מונופסוני, בהנחה שכשל השוק מונע תחרות משוכללת).

היצע הוא כמות המוצרים והשירותים הקיימים בשוק מסוים, וביקוש הוא אומדן של מידת הדרישה למוצרים ושירותים בשוק מסוים.
מודל זה הוא אחד מאבני היסוד של הכלכלה המודרנית. בצורתו המוכרת ביותר היום, נוסח המודל על ידי הכלכלן מהמאה ה-19, אלפרד מרשל, בספרו "עקרונות הכלכלה"[1].

היצע וביקוש- תרגול

אוזניות אלחוטיות חדשות ממותג ידוע יצאו לשוק!

ביקוש גבוה

האוזניות נחלו הצלחה וקהל הלקוחות גדל, כולם רצו את האוזניות. האם הביקוש היה גבוה או נמוך?

היצע נמוך

לאחר כחודש, מלאי האוזניות התחיל להיגמר. האם ההיצע היה גבוה או נמוך?

מה הגיוני שיקרה למחירן של האוזניות?

מחירן יעלה

למורה: (3 דק')

הציגי את המקרה הבא ובקשי מהתלמידים להשלים את המשפטים.
יצאו לשוק אוזניות אלחוטיות חדשות ממותג ידוע.
האוזניות נחלו הצלחה וקהל הלקוחות גדל, כולם רצו את האוזניות. האם הביקוש היה גבוה או נמוך? הביקוש לאוזניות היה **גבוה**.
לאחר חודש של מכירות כמעט אזל מלאי האוזניות בכל החנויות בארץ. האם ההיצע היה גבוה או נמוך? ההיצע היה **נמוך**
מה יקרה למחירן של האוזניות? **מחירן של האוזניות יעלה**
שאלי: מישהו יכול להסביר מדוע הגיוני שמחירן של האוזניות יעלה?

היצע וביקוש- תרגול

נפתחה מסעדה חדשה במרכז העיר. לצערו של השף, המסעדה לא נחלה הצלחה ונשארה ריקה רוב היום. האם הביקוש היה גבוה או נמוך?

ביקוש נמוך

מסתבר שנפתחו עוד 3 מסעדות חדשות באותו חודש במרכז העיר. האם ההיצע היה גבוה או נמוך?

היצע גבוה

מה עלול לקרות למחירן של מנות המסעדה?

מחירן ירד

למורה: (3 דק')

הציגי את המקרה הבא ובקשי מהתלמידים להשלים את המשפטים.
נפתחה מסעדת שף חדשה במרכז העיר. לצערו של השף, המסעדה לא נחלה הצלחה ונשארה ריקה רוב היום. האם הביקוש היה גבוה או נמוך? הביקוש למסעדה היה **נמוך**.
לאחר בירורים נתגלה כי נפתחו עוד 3 מסעדות שף חדשות באותו חודש במרכז העיר. האם ההיצע היה גבוה או נמוך? ההיצע היה **גבוה**
מה יקרה למחירן של מנות המסעדה? **מחירן עלול לרדת**

האם ניתן לצפות את הביקוש למוצר?

בהתאם למצב השוק, העונה או חגים מסוימים, ניתן לדעת האם יהיה ביקוש למוצר או שירות מסוים.

לדוגמא:

- לקראת החורף, מחירי בגדי החורף עולים כי הביקוש להם גבוה. לעומת זאת, בסוף העונה המחירים יורדים.
- לקראת פורים, מחירי התחפושות עולים. לקראת חנוכה, עולה הביקוש לסופגניות, ובפסח, מחירי הלחמים והעוגיות יורדו.
- פלאפון חדש שיצא לשוק יהיה במחיר גבוה במיוחד

תמיד כדאי לקנות מוצרים כשאין להם ביקוש רב

למורה: (6 דק')

שאלי – האם יש דרך לדעת מתי הרבה אנשים ירצו לקנות מוצר או שירות מסוים? **אספי** תשובות **והסבירי**:

בהתאם למצב השוק, העונה או חגים מסוימים, ניתן לדעת האם יהיה ביקוש למוצר או שירות מסוים.

שאלי – האם תוכלו לחשוב על דוגמאות לכך שהעונה או החגים משפיעים על ביקוש מוצר מסוים? כיצד הביקוש עלול להשפיע על המחיר?
לדוגמא:

1. לקראת החורף, מחירי בגדי החורף עולים כי הביקוש להם גבוה. לעומת זאת, בסוף העונה המחירים יורדים.
2. לקראת פורים, מחירי התחפושות עולים
3. לקראת חנוכה, עולה הביקוש לסופגניות ולכן עולה מחיר הסופגניות (רוב השנה לא מוכרים סופגניות כלל).
4. לקראת פסח, מחירי הלחמים והעוגיות יורדו.
5. פלאפון חדש שיצא לשוק יהיה במחיר גבוה במיוחד

הדגישי: כדי לשמור על התנהלות כספית נכונה, **כדאי לקנות את המוצרים כשאין להם ביקוש רב**. גם אם מאוד רוצים מוצר מסוים וברור שתוך זמן מסוים מחירו ירד, יש לדחות סיפוקים ולקנות אותו במועד מאוחר יותר.

למורה: (4 דק')

הסבירי:

קיים מדד אשר נקרא "מדד המחירים לצרכן". מטרתו למדוד את השתנות המחירים של סל מוצרים ושירותים.

- המדד לוקח "סל קבוע" המייצג את הצריכה של משק בית (למשל, חלב, לחם, ביצים וכו') ובודק את השינוי במחירו כל חודש.
- באמצעות המדד ניתן לעקוב אחר התפתחותיות ושינויים בשוק.
- מקובל לומר כי עלייה במדד המחירים לצרכן פירושה אינפלציה, וירידה במדד משמעה דפלציה

שאלי: מישהו יודע מהי אינפלציה ודיפלציה? (תשובה בשקף הבא)

הרחבה למורה:

מדד המחירים לצרכן הוא מדד, המהווה אחד מסוגי מדדי המחירים, המחושב בטכניקות סטטיסטיות ומשתנה מזמן לזמן, אשר מיועד למדוד את השתנות המחירים של סל מוצרים ושירותים הנצרכים על ידי קבוצת צרכנים.

מדד המחירים לצרכן בישראל מקורו ב"מדד המחירים לצרכן בארץ ישראל", שפורסם בתקופת המנדט הבריטי משנת 1922. הוא מחושב על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומפורסם מדי חודש (עבור החודש הקודם). במהלך הזמן, התפתחה ולוטשה שיטת חישוב המדד והשימוש בו התרחב מעבר לתחום מדידת האינפלציה גם לתחום יחסי העבודה

(תוספת יוקר, עוד מתקופת המנדט והסכמי שכר), הצמדה של התחייבויות כספיות ומיסוי. מדד המחירים לצרכן מודד את אחוז השינוי שחל במשך הזמן בהוצאה הדרושה לקניית "סל קבוע" של מוצרים ושירותים, שמחיריהם ניתנים למדידה סדירה. "סל" זה מייצג את תצרוכתה של אוכלוסיית משקי הבית. המדד משמש בעיקר להצמדות שונות, לקביעת תוספת היוקר, לתעריפי השכר ולניתוח מגמות המחירים במשק. שימושי מדד המחירים לצרכן:

- הצמדה למדד של תשלומים (שעליהם נקבע מראש כי יוצמדו למדד), הלוואות, משכנתאות, אגרות-חוב ודמי מזונות.
- בסיס לחישובים של תוספת יוקר: תשלום שמקבלים שכירים כפיצוי לעלייה ביוקר המחיה, אם הושג הסכם בין המעסיק למועסק בנוגע לתשלום שכזה. בדרך כלל התוספת מחושבת לפי מדד המחירים לצרכן.
- אמצעי למעקב אחר ההתפתחויות במשק.
- מקובל לומר כי עלייה במדד המחירים לצרכן פירושה אינפלציה, וכי ירידה במדד משמעה דפלציה.

אינפלציה

- מה קרה לערכם של הצדפים? מדוע?
- מה גורם להיווצרות האינפלציה
- מי אחראי לקיזוז הכספים בשביל למנוע עליית מחירים?

אינפלציה:

עליית מחירים המובילה לירידה בערכו של המטבע המקומי.

למורה: (5 דק')

ערכי דיון:

- מה הבנתם מהסרטון?
- מה קרה לערכם של הצדפים? מדוע?
- מה גורם להיווצרות האינפלציה (עודף כסף)
- מי אחראי לקיזוז הכספים בשביל למנוע עליית מחירים? (הבנק המרכזי של ישראל, אשר מדפיס את הכסף)

ערך הכסף

ערך הכסף יורד עם השנים בשל התייקרות המחירים. לדוגמא: אם כיום 100 ₪ מספיקים לקניית מוצרים מסוימים במכולת, בעתיד מחיר המוצרים יעלה ולכן אותם 100 ₪ כבר לא יספיקו לקניית אותם מוצרים. ערך הכסף ירד.

מה ניתן לעשות בשביל לשמור על ערך הכסף?

מומלץ לשמור את הכסף בבנק- להשקיע אותו בתכנית חיסכון, ובכך לצבור ריבית ולהעלות את ערך הכסף.

ישנן תכניות חסכון הצמודות למדד המחירים לצרכן ותכניות שלא צמודות. על כן, יש לבחור את התכנית הנכונה בהתאם לתקופת ומטרת ההשקעה

למורה: (4 דק')

הסבירי: בסרטון הקודם ראינו איך ערכו של הכסף יורד. שימו לב שגם כסף ש"יושב" בבית יאבד מערכו ככל שיעבור הזמן. למשל- חיסרון אחד בשמירת הכסף בבית הוא שהכסף ששמתם בקופסה הוא בדיוק הכסף שתמצאו שם, כלומר הכסף לא יגדל. אם תשימו בקופסה בכל חודש 20 שקלים, כעבור שנה יהיה לכם סכום של 240 שקלים, וכעבור 10 שנים יהיה לכם סכום של 2,400 שקלים - לא יותר ולא פחות. **האם יש דרך לגרום לסכום הזה לעלות?** בדרך כלל מחירהם של מוצרים רבים עולים במשך השנים. ייתכן שחבילת מסטיק שעולה היום 4 שקלים עלתה לפני שלוש שנים רק 3 שקלים. ב-2,400 שקלים שיהיו לכם בעוד 10 שנים לא תוכלו לקנות את אותם הדברים שאתם יכולים לקנות היום בסכום הזה, כי ערך הכסף יורד. **שאלי:** אז מה ניתן לעשות בשביל לשמור על ערך הכסף?

הסבירי: מומלץ לשמור את הכסף בבנק- להשקיע אותו בתכנית חיסכון, ובכך לצבור ריבית ולהעלות את ערך הכסף.

הדגישי: כאשר חוסכים בבנק ישנם מסלולים צמודים למדד המחירים לצרכן וישנם מסלולים לא צמודים - צריך לבדוק את המסלולים השונים ולבחור מסלול נכון בהתאם לתקופת ומטרת ההשקעה.

שאלי: מישהו רוצה להזכיר מהי ריבית? ("מחיר הכסף" שהבנק משלם לכם עבור שימוש בכסף שלכם, אתם מלווים לבנק כסף)

למורה: (2 דק')

סכמי את השיעור: בשיעור זה למדנו על היצע וביקוש- ככל שההיצע יורד והביקוש עולה כך המחירים יעלו וככל שההיצע עולה והביקוש יורד המחירים ירדו. בנוסף, למדנו על מדד המחירים לצרכן ועל אינפלציה וירידה בערכו של הכסף.

הציגי לתלמידים את המשימה לשיעור הבא: חפשו לפחות 5 פרטי לבוש שלא לבשתם בשנה האחרונה.